

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060310

DOM
2023-06-22
Stockholm

Mål nr
M 10559-22

Sid 1 (7)

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2022-08-19 i mål nr M 2660-22, se bilaga A

PARTER

Klagande

Statens jordbruksverk

Motpart A.G.

SAKEN

CITES-intyg för gepardskinn

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Statens jordbruksverks beslut den 5 maj 2022 (dnr 4.10.18-07926/2022) att avslå ansökan om CITES-intyg för ett gepardskinn, *Acinonyx jubatus*.

Dok.Id 1917987

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen i första hand ska fastställa Jordbruksverkets beslut från den 5 maj 2022 och i andra hand ska återförvisa målet till Jordbruksverket för fortsatt handläggning.

A.G. har getts tillfälle att yttra sig över överklagandet, men har inte kommit in med något yttrande.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Jordbruksverket har, utöver vad som anförts tidigare, bl.a. tillagt följande. Syftet med CITES-förordningen är att skydda utrotningshotade arter av vilda djur och växter och att säkerställa deras bevarande genom kontroll av handeln med dem (artikel 1). Förordningen ska tillämpas med iakttagande av de mål, principer och bestämmelser som återfinns i konventionen för reglering av handel med vissa utrotningshotade vilda djur och växter (CITES-konventionen). Grundpelarna i CITES-konventionen är att tillförsäkra en laglig, hållbar och spårbar handel med de arter som finns förtecknade i konventionens bilagor. En medlemsstat ska pröva en ansökan om CITES-intyg i enlighet med dessa principer. Det åligger den sökande att visa att en transaktion är legitim och förenlig med målen i CITES-förordningen.

Mark- och miljödomstolen har i sitt avgörande bedömt att villkoren för undantag i artikel 8.3 b i CITES-förordningen är uppfyllda. Såvitt gäller möjligheten till undantag för bearbetade exemplar som förvärvats för mer än femtio år sedan framgår enligt artikel 2 w i förordningen att den tidpunkt som avses är femtio år innan förordningens ikraftträdande, dvs. före den 3 mars 1947. Det har inte presenterats något som visar att **A.G.s** gepardskinn skulle vara så pass gammalt. Därtill kan exemplar bara anses bearbetade om de hör till någon av de i artikeln angivna kategorierna och kan användas utan att bearbetas ytterligare. Föremålet ska i princip ha förändrats i sådan omfattning att det tydligt omvandlats till ett nytt föremål. Ett skinn är i sig inte ett bearbetat föremål. Det aktuella gepardskinnet omfattas därför inte av undantaget för bearbetade exemplar.

För att beviljas CITES-intyg måste den sökande på ett tillfredsställande sätt visa att exemplaret har förvärvats i enlighet med gällande lagstiftning. Beviskravet innebär ett förhöjt beviskrav jämfört med normala beviskrav i förvaltningsmål. Det räcker inte att det görs sannolikt att föremålet är så gammalt som påstås för att kravet ska anses vara uppfyllt. Den sökande behöver presentera någon form av dokumentation eller intyg som styrker att ett lagligt förvärv skett, till exempel ett kvitto eller en faktura, ett gåvobrev eller arvshandlingar i form av till exempel ett testamente. Om föremålet förvärvats utomlands måste också bevisas att det har importerats lagligen, till exempel genom uppvisande av dokument från godkänd export, kvitton eller faktura, gamla fotografier, tjänstgöringsintyg från exportplatsen eller vittnesmål. I detta mål finns bara A.G.s egna uppgifter om inköpet av gepardskinnen i Kongo-Kinshasa under 60-talet och två kortfattade skriftliga intyg om iakttagelser av skinnen i bostaden. Denna bevisning är inte tillräcklig för att uppfylla de högt ställda krav som gäller för arter med den hotbild som finns mot geparder.

Prövningen av en ansökan om CITES-intyg ska också innefatta en bedömning av om handeln med exemplar av den aktuella arten är hållbar. Såvitt gäller arten gepard så uppskattas det i dagsläget finnas runt 6 517 vuxna geparder i vilt tillstånd. Arten är upptagen på Internationella naturvårdsunionens (IUCN) lista över hotade arter och dess status är sårbar. Den globala populationstrenden är minskande och enligt IUCN är beståndens storlek svårbedömda. Geparden upptogs inom CITES-konventionens skydd redan vid ikraftträdandet år 1975 och erhöll då det högsta skyddet genom att den placerades i bilaga I. CITES-regleringen är avsedd att återspegla det hot som arten är utsatt för. Den betraktas som en emblemart för CITES-konventionen tillsammans med andra symboliska arter såsom lejon, tiger, elefant och noshörning. Olaglig handel är både ett historiskt och ett pågående hot mot geparden. Handel pågår både med levande geparder och med produkter av gepard, till exempel skinn. Merparten av gepardens subpopulationer är små, vilket innebär att även en låg nivå av olaglig handel har en arthotande inverkan. Godkännande av kommersiella aktiviteter genom utfärdande av CITES-intyg med exemplar av gepard bör behandlas mycket restriktivt.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Rättsliga utgångspunkter

Arten gepard (*Acinonyx jubatus*) är sedan 1973 upptagen i bilaga 1 till konventionen för reglering av handel med vissa utrotningshotade vilda djur och växter (CITES-konventionen) och i bilaga A till rådets förordning (EG) nr 338/97 av den 9 december 1996 om skyddet av arter av vilda djur och växter genom kontroll av handeln med dem (CITES-förordningen), som trädde i kraft den 3 mars 1997.

Enligt artikel 8.1 CITES-förordningen är det som huvudregel förbjudet att köpa, att erbjuda sig att köpa, att förvärva för kommersiella ändamål, att för kommersiella ändamål för allmänheten förevisa, att använda i vinstsyfte och att försälja, att inneha för försäljning, att saluföra eller att för försäljning transportera exemplar av de arter som har tagits upp i bilaga A. Från detta förbud föreskrivs i artikel 8.3 samma förordning att undantag får medges under förutsättning att ett intyg om detta utfärdas av den administrativa myndigheten och under förutsättning att vissa villkor är uppfyllda. Undantag kan till exempel medges för exemplar som har införts till gemenskapen innan bestämmelserna om de arter som finns upptagna i bilaga I till CITES-konventionen eller i bilaga A till CITES-förordningen, blev tillämpliga på exemplaren i fråga (artikel 8.3 a).

Undantag kan även medges för bearbetade exemplar som förvärvats för mer än femtio år sedan (artikel 8.3 b). Definitionen av ”bearbetade exemplar som förvärvats för mer än femtio år sedan” återfinns i artikel 2 w i CITES-förordningen. Av definitionen framgår att ett bearbetat exemplar är ett exemplar vars obearbetade naturliga utseende på ett påtagligt sätt har förändrats för att utgöra smycken, prydnads-, konst- eller nyttoföremål, eller musikinstrument, mer än femtio år innan förordningen trädde i kraft (dvs. före den 3 mars 1947) och för vilka den administrativa myndigheten i medlemsstaten i fråga har kunnat försäkra sig om att de förvärvats under sådana villkor. Vidare framgår att ett exemplar bara kan anses som bearbetat om det utan tvekan hör till någon av de nämnda kategorierna och kan användas utan att skulpteras, bearbetas eller förändras ytterligare.

Av artikel 10 CITES-förordningen framgår att den administrativa myndigheten får utfärda ett intyg för kommersiella ändamål, om det till ansökan bilagts alla dokument som krävs och alla villkor för att utfärda intyg enligt bl.a. artikel 8.3 är uppfyllda.

En medlemsstat är dock inte tvungen att utfärda ett CITES-intyg även om något av villkoren i artikel 8.3 a–h är uppfyllda, vilket framgår av användningen av ordet ”kan” i artikel 8.3. Artikel 8.3 kan med andra ord inte anses ge en sökande rätt att få ett CITES-intyg utfärdat. Medlemsstater kan således vägra att utfärda ett intyg om det är lämpligt för att skydda arten eller garantera dess bevarande, och denna vägran inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå det målet. (Se punkten 3.b kommissionens vägledande dokument om export, återexport, import och handel inom unionen med noshörningshorn [2019/C 386/04].)

Av artikel 59.1 kommissionens förordning (EG) nr 865/2006 av den 4 maj 2006 om närmare föreskrifter för tillämpningen av CITES-förordningen framgår att undantag i enlighet med artikel 8.3 i CITES-förordningen ska medges endast om den sökande på ett tillfredsställande sätt har visat för den behöriga administrativa myndigheten att de villkor som anges i nämnda artikel och i artikel 48 i kommissionens förordning har uppfyllts.

Den administrativa myndigheten som avses i CITES-förordningen är i Sverige Jordbruksverket enligt 68 § artskyddsförordningen (2007:845).

Mark- och miljööverdomstolens bedömning

Det är A.G. som har att på ett tillfredsställande sätt visa (bevisbördan) att något av de villkor för undantag som anges i artikel 8.3 i CITES-förordningen är uppfyllda.

A.G. har till stöd för sin ansökan om CITES-intyg anfört att det i målet aktuella skinnet införskaffades av hennes make under dennes FN-anställning i Kongo-Kinshasa 1962 och att skinnet sedan dess funnits i deras gemensamma hem.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att det inte ens påstås i målet att det aktuella gepardskinnet skulle ha bearbetats och förvärvats före den 3 mars 1947. Det kan således redan av detta skäl inte anses vara fråga om ett sådant föremål för vilket undantag kan medges med stöd av artikel 8.3 b i CITES-förordningen.

Så som framgått ovan kan undantag även medges för föremål som förts in i gemenskapen innan någon av bestämmelserna som avses i CITES-förordningen blev tillämpliga på föremålet (artikel 8.3 a). A.G. har till utvisande av att skinnet funnits i hennes hem sedan 60-talet åberopat två vittnesattester undertecknade av K.R. respektive C.A.-S., vari framgår att skinnet iakttagits i makarna G.s hem första gången år 1963 respektive 1973. Vittnesattesterna är mycket kortfattade och detaljfattiga. De är även identiskt utformade utom såvitt gäller årtalen. Det framgår inte vilka personerna som undertecknat intygen är eller i vilka sammanhang de gjort sina iakttagelser. Vid dessa förhållanden finner Mark- och miljööverdomstolen att vittnesattesterna får anses ha ett lågt bevisvärde. Någon annan dokumentation eller utredning avseende skinnets ålder och förvärv har inte åberopats.

Mot bakgrund härav samt vad som i övrigt framkommit i målet finner Mark- och miljööverdomstolen att A.G. inte på ett tillfredsställande sätt visat att gepardskinnet fördes in i gemenskapen innan någon av bestämmelserna som avses i artikel 8.3 a blev tillämpliga på det. Det finns således inte heller på denna grund förutsättningar att bifalla ansökan om CITES-intyg.

Det finns i detta sammanhang även skäl att lyfta fram det som ovan anförts om att den myndighet som har att pröva frågan om utfärdande av intyg även ska beakta syftet med CITES-förordningen och bedöma lämpligheten av ett intyg.

Arten gepard (*Acinonyx jubatus*) är upptagen på IUCN:s lista över hotade arter och dess status bedöms som sårbar. I dagsläget uppskattas det globalt finnas runt 6 517 vuxna geparder i vilt tillstånd. Den globala populationstrenden är dock enligt IUCN minskande. Med beaktande av att handel med en sådan art både medför hög risk för att olagliga exemplar ”tvättas” och för påspädning av en ohållbar efterfrågan, anser Mark-

och miljööverdomstolen att det inte heller framkommit att ett intyg är förenligt med CITES-förordningens syfte.

Mark- och miljööverdomstolens ställningstagande innebär sammanfattningsvis att mark- och miljödomstolens dom ska ändras och Jordbruksverkets överklagande ska bifallas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Claes-Göran Sundberg samt hovrättsråden Marianne Wikman Ahlberg, referent, Li Brismo och Katarina Welin.

Föredragande har varit Helene Montán.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2022-08-19
meddelad i
Växjö

Mål nr M 2660-22

PARTER

Klagande
A.G.

Motpart
Jordbruksverket

ÖVERKLAGAT BESLUT

Jordbruksverkets beslut den 5 maj 2022 i ärende nr 4.10.18-07926/2022, se bilaga 1

SAKEN

CITES-intyg för gepardskinn

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen bifaller överklagandet och beslutar att A.G. ska beviljas CITES-intyg för det gepardskinn som omfattas av ansökan. Det ankommer på Jordbruksverket att meddela CITES-intyg i enlighet med skälen för denna dom.

BAKGRUND

Jordbruksverket har den 5 maj 2022 beslutat att avslå A.G. ansökan om CITES-intyg för ett skinn av gepard (*Acinonyx jubatus*), eftersom det inte med tillräcklig säkerhet går att påvisa att djuret har förvärvats i enlighet med gällande lagstiftning om bevarande av vilda djur och växter.

A.G. har nu överklagat beslutet till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

A.G. har yrkat att mark- och miljödomstolen ska ändra Jordbruksverkets beslut och bevilja CITES-intyg i enlighet med ansökan.

Till stöd för sitt överklagande har hon åberopat skriftliga intyg från K.R. och C.A-S. som sett det aktuella gepardskinnet i hennes och hennes dåvarande mans bostad 1963 och 1972.

Jordbruksverket har i ett yttrande till mark- och miljödomstolen anfört att överklagandet ska avslås samt tillagt huvudsakligen följande.

Ett grundläggande krav för att beviljas CITES-intyg är att den intygssökande har visat att exemplaret har förvärvats i enlighet med gällande lagstiftning om bevarande av vilda djur och växter. Det ställs höga krav på vad den sökande ska visa för den administrativa myndigheten i samband med ansökan och det räcker inte med att den sökande gör sannolikt att föremålet är så gammalt som påstås för att bestämmelsens krav ska anses uppfyllda.

A.G. har efter att Jordbruksverket fattat beslut i ärendet skickat in två intyg om skinnets ålder. Enligt klaganden ska skinnets härröra från 60-talets Kongo-Kinshasa och de bifogade intygen ska ge stöd för den uppfattningen. Under Jordbruksverkets handläggning uppgavs att det inte fanns någon person vid liv som rimligen kunde intyga skinnets ålder samt att det i övrigt saknades dokumentation till styrkande av lagligt ursprung.

Jordbruksverket ifrågasätter inte de uppgifter klaganden har lämnat, men anser inte att dessa i sig är tillräckliga för att bevisa skinnets ursprung och lagliga förvärv. Vidare har klaganden ändrat sina uppgifter om intygen först efter Jordbruksverket meddelat beslut om avslag i ansökan. De åberopade intygen tycks inte heller, med hänsyn till dess utformning, vara författade av de som undertecknat dem vilket försvagar tilltron till uppgifterna. Intygen kan därför inte bedömas ha något större värde ur ett bevishänseende när det kommer till att bevisa föremålets ålder och ursprung. Klaganden har såldes inte visat att skinnet förvärvats i enlighet med gällande lagstiftning om bevarandet av vilda djur och växter.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av det överklagade beslutet, se bilaga 1.

Av intyg från K.R. den 12 maj 2022 framgår sammantaget följande. År 1963 såg han för första gången det gepardskinn T.G. hade med sig hem från Kongo-Kinshasa år 1962. Skinnet har funnits i A. och T.G.s bostad och följt med i flera flyttar sedan dess. Skinnet finns för närvarande i A.G. bostad.

Av från intyg C.A-S. den 12 maj 2022 framgår sammantaget följande. År 1973 såg hon för första gången det gepardskinn T.G. hade med sig hem från Kongo-Kinshasa år 1962. Skinnet har funnits i A. och T.G.s bostad och följt med i flera flyttar sedan dess. Skinnet finns för närvarande i A.G. bostad.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning.

Frågan i målet är om A.G. har visat huruvida skinnet förvärvats i enlighet med gällande lagstiftning om vilda djur och växter. För att A.G. ska

medges CITES-intyg krävs att hon på ett tillfredställande sätt har visat att skinnet uppfyller de krav som framgår av lagen.

Vad gäller skinnets ursprung och hur detta kommit i A.G.s ägo har hon uppgett följande. Hennes man var år 1962 anställd av FN i Kongo-Kinshasa. Under sin tjänstgöring köpte han en hel del minnessaker i butiker och av lokalbefolkningen ute på landsbygden. Hon var själv anställd på svenska ambassaden i landet under 1962–1963. I de fåtal butiker som fanns förekom inga kvitton eller liknande. Det finns inte heller några andra handlingar eller liknande som styrker skinnets lagliga ursprung. Skinnet har aldrig varit försäkrat och hon har inte hittat några gamla fotografier på det. De första åren hade de inte plats för skinnet men sedan början av 70-talet har det hängt på samma vägg i hennes nuvarande hus. Någon ytterligare bevisning för att gepardskinnet införskaffades för mer än femtio år sedan finns således inte.

Enligt mark- och miljödomstolen saknas anledning att ifrågasätta de uppgifter A.G. lämnat. Uppgifterna styrks vidare genom de av A.G. åberopade intygen.

Jordbruksverket ifrågasätter inte heller de uppgifter som A.G. lämnat men anser däremot att dessa i sig inte är tillräckliga för att bevisa skinnets ursprung och lagliga förvärv. Jordbruksverket har vidare ifrågasatt varför A.G. ändrat sina uppgifter avseende förekomsten av personer som kan bekräfta föremålets ursprung vid handläggningen av målet hos mark- och miljödomstolen.

Vad gäller prövningen av de åberopade intygen noterar Mark- och miljödomstolen följande. I en begäran om komplettering den 27 april 2022 har Jordbruksverket angett att:

”Du behöver komplettera din ansökan med följande uppgifter/handlingar. Dokumentation som styrker skinnets lagliga bakgrund. Vad som är dokumentation om laglig bakgrund varierar från fall till fall och beror också på vilken slags dokumentation som du som sökande kan få fram, ibland behövs också en kombination av dokumentation, men det kan till exempel vara (...)

- Intyg från någon utomstående person som styrker att skinnet har funnits hos dåvarande ägare under ett visst antal år (1960-tal eller tidigt 1970-tal, gärna så långt tillbaka i tiden som möjligt.

- Den som skriver intyget får inte ha en nära koppling till dig. Det kan alltså inte skrivas av en familjemedlem, annan nära släkting eller affärspartner (...)

Motsvarande information finns på Jordbruksverkets hemsida. Av handlingarna framgår att A.G. i kontakt med Jordbruksverket har förklarat att det är svårt att hitta någon som varken är familjemedlem eller en nära vän och som kan intyga att skinnet funnits i hennes mans ägo sedan 1962. Hon har upplyst Jordbruksverket om att hon har två släktingar och en nära vän som skulle kunna intyga det som efterfrågas och ifrågasatt varför deras vittnesmål inte skulle duga.

Inom svensk rätt råder principen om fri bevisprövning (35 kap. 1 § rättegångsbalken). Enligt ovan nämnda princip har A.G. möjlighet att åberopa den bevisning hon själv anser lämplig. Huruvida den åberopade bevisningen faktiskt ger stöd till vad som ska visas är däremot en annan fråga. Genom sin begäran om komplettering den 27 april 2022 har Jordbruksverket gett A.G. tillfälle att komplettera utredningen genom en styrning, som inte kan anses vara i överensstämmelse med principen om fri bevisprövning. A.G. har hos mark- och miljödomstolen åberopat två skriftliga intyg. Att intygen åberopats först efter Jordbruksverkets beslut om avslag påverkar enligt domstolens mening inte nu tilltron till de uppgifter som framgår av intygen.

Efter genomgång av samtliga handlingar i målet anser mark- och miljödomstolen att A.G. på ett tillfredställande sätt visat att det i målet aktuella föremålet är ett bearbetat exemplar som förvärvats för mer än femtio år sedan (jmf. artikel 8.3 b rådets förordning 338/97). Det föreligger således förutsättningar att bevilja CITES-intyg för det gepardskinn som omfattas av ansökan.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 9 september 2022.

Magnus Hansson

Bertil Varenius

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Magnus Hansson, ordförande, och tekniska rådet Bertil Varenius. Föredragande har varit beredningsjuristen Johanna Nilsson.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.